

Stockholm 2017 04 19

Statsminister Stefan Löfven
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Öppet brev till statsminister Stefan Löfven om svensk skogspolitik

Sveriges gröna guld har den kallats. Skogen som ska bidra till jobb och tillväxt i hela landet. Skogen som ska föra oss framåt mot det biobaserade samhället.

I riksdagens och regeringens skogspolitik finns förutsättningarna för det. Där finns alla hållbarhetens dimensioner beaktade, och där finns möjligheterna att bejaka skogsägarnas positiva drivkrafter. Där finns det delade ansvaret mellan skogsägarna och samhället, och där finns principerna om kunskapsuppbyggnad, långsiktiga investeringar och frihet under ansvar. Där finns insikten om att respekten för äganderätten är nödvändig för ett rättssamhälle och för en fungerande marknadsekonomi.

I 330 000 skogsägares händer finns 60 procent av den svenska virkesråvaran. I 330 000 skogsägares skogar finns 60 procent av tillväxten. Drygt 200 000 av dessa skogsägare, oftast de som är mest aktiva i sin skog, är medlemmar i våra föreningar.

Vi skriver till dig för att uppmärksamma dig på hur många av skogsägarna - vi och våra medlemmar i Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och skogsägareföreningarna Södra, Mellanskog, Norrskog och Norra, - med oro ser på tillståndet i skogen. Inte därute i vår egen, inte där ute bland röjsågar, fågelkvitter och doften av mossor eller färskt virke. Utan i myndighetsrummen och på debattsidorna.

Det är ingen tvekan om att det på senare tid har blivit allt krångligare, allt mer osäkert och allt mer riskabelt att vara skogsägare. Att främja brukande tycks ha blivit något för myndigheterna att skämmas över och den skogsägare som ämnar skörda sina och tidigare generationers mödor, stigmatiseras snarare än uppmuntras.

Vi upplever att regeringen är tydlig - skogspolitiken ligger fast, äganderätten likaså. Men statsförvaltningen är otydlig och hämmande. Svansen för hunden i en osäker riktning.

Myndighetsutövningen har till stora delar blivit en arena för en maktkamp där åsikter från organisationer som bygger på ideologisk entusiasm för särskilda specialintressen, ges större vikt än allmänna rättsprinciper och den av riksdag och regering fastlagda skogspolitik.

Ett exempel är den sentida tillämpningen av artskyddsförordningen där skogsägare systematiskt tvingas driva domstolsprocesser för rätten att bruka sin mark, och rätten att kompenseras ekonomiskt när det allmänna med tvång inskränker brukandet. Många skogsägare oroas. Och det handlar om långt många fler än de skogsägare som direkt drabbas av att inte kunna avverka sin skog. För oron sprider sig – det är ju så oro fungerar - och den påverkar därmed drivkrafterna hos skogsägarna att långsiktigt sköta och vårda sin skog. I vilken annan bransch skulle en sådan rättslöshet och oförutsägbarhet accepteras?

Ett annat exempel är Skogsstyrelsens beslut att ta en paus i registreringen av nyckelbiotoper i nordvästra Sverige. Det beslutet har väckt häpnadsväckande mycket uppståndelse. Naturvårdsengagerade forskare skriver upprop och ett antal tjänstemän på Skogsstyrelsen tar offentligt avstånd från ledningens beslut. Ett antal miljöorganisationer förslår att utomstående konsulter ska anlitas som processledare för att hantera diskussionen om nyckelbiotoper. Det är för oss helt främmande när det handlar om uppgifter som åligger myndigheterna att, efter noggranna avvägningar mellan de allmänna och enskilda intressena, ansvara för. Vi upplever det snarare som ytterligare ett exempel att försöka gå runt en demokratiskt fastlagd politik och förvaltningstradition.

Beslutet förändrar till ingen del myndighetsutövningen i de enskilda fallen. Oavsett om området registreras som nyckelbiotop eller inte, så kan Skogsstyrelsen i samband med anmälan om avverkning alltid ge råd till skogsägaren om lämplig miljöhänsyn, eller fatta beslut om en formell avsättning. Allt sedan nyckelbiotopsbegreppet togs fram för drygt två decennier sedan har den egna kunskapsuppbyggnaden hos skogssektorn utvecklats – det handlar inte längre om brist på kunskap, det handlar om prioriteringar i olika skala. I praktiken har nyckelbiotopsinventeringen kommit att få konsekvensen att skogsägaren inte kan sälja sitt virke.

Den fortsatta nyckelbiotopsregistrering som de naturvårdsengagerade intressenterna önskar, uppfattas därför bara som ett effektivt sätt att försöka förhindra avverkning i de fall staten inte anser det tillräckligt värdefullt att prioritera området som formell avsättning. När enskilda drabbas på det sättet är det inte förenligt med en ansvarsfull myndighetsutövning att fortsätta som om det inte fanns något problem. Nyckelbiotoperna och hur de hanteras är ett problem i hela Sverige, och det behövs reformer både inom och utanför myndigheten för en mer rättssäker hantering. Det var ett nödvändigt beslut att ta en paus i registreringen i nordvästra Sverige. Där blir problematiken som allra tydligast.

När det gäller tillståndet för miljön ute i skogen behöver vi lyfta blicken och se allt det vi åstadkommit sedan 70-talets skogsbruk. Se allt det som förändrats efter att Birgitta Dahl

skrev den första sammanhållna miljöpropositionen 1988. Den ekologiska dimensionen behövde utvecklas i samhällets olika sektorer. Det behövdes bättre vardagshänsyn i de areella näringarna, det behövdes stora arealer formella avsättningar, det behövdes kunskapsuppbyggnad, och det behövdes ett delat ansvar mellan samhälle och näring. Detta kom att prägla utformningen av dagens skogspolitik vid beslutet 1994. Sedan dess har vi mångdubblat arealen formella avsättningar och arealen frivilliga avsättningar, samtidigt som vi har utvecklat vardagshänsynen och byggt upp både kunskap och virkesförråd. Varje dag arbetar Sveriges skogsägare och verksamma i skogsbruket med biologisk mångfald och tar stor hänsyn till miljön vilket lett till en positiv utveckling för många arter. Det gör man med något man äger och vill att kommande generationer ska kunna ta över för att ha nytta och glädje av.

Vi vill gärna stanna upp och reflektera lite över den kombinerade skogs- och naturvårdspolitik som gett oss både välstånd och ökad hänsyn i skogen. Den svenska naturvårdsmodellens tre bärande delar är: formella avsättningar där staten fattar beslut om exempelvis naturreservat och ersätter skogsägaren ekonomiskt, skogsägarnas omfattande frivilliga avsättningar, och vardagshänsynen vid all skötsel i skogen. Alla skogsägare är olika och vissa accepterar att staten löser in marken för att avsätta de mest värdefulla biotoperna eller områdena. För andra är känslan att äga en bit av jorden och sköta sin skog extra stark, inte minst den som är ärvd i många generationer, och de är därför mer tveksamma till att tvingas sälja sin mark. Gemensamt är ändå att man kunnat lita på att få ersättning från staten när man tvingas avstå sitt brukande. För den skogsägare som idag får sin skog utpekad att omfattas av artskydd eller nyckelbiotoper är det inte så. Tillämpningen av de två instrumenten passar helt enkelt inte in i den etablerade naturvårdspolitiken. Från att tidigare ha kunnat vara stolt över en välskött och artrik skog finns istället en rädsla att bli av med den, utan ersättning. Det paradoxala med dagens situation är att den skogsägare som tar störst miljöhänsyn, är den som tar störst ekonomisk risk att helt bli av med möjlighet att bruka sin skog. När denna oro och tveksamhet nu sprider sig är det allvarligt eftersom det är den enskilde skogsägarens beslut som är avgörande för utvecklingen i skogen, men också för förutsättningarna att få fram skogsråvara.

Vi har framgångsrikt fokuserat på att utveckla naturvårdsarbetet under snart tre decennier. Samtidigt väntar nya samhällsutmaningar och vi behöver bruka våra skogar och producera mer virke för att ersätta klimatbelastande material och energislag om den största utmaningen av alla – den globala uppvärmningen - ska kunna hejdas. Vi behöver också bruka skogarna för att de har avgörande betydelse för Sveriges ekonomi och för att de bidrar till många arbetstillfällen. Det är därför vare sig lämpligt eller demokratiskt förankrat att hantera skogen som om andra samhällsintressen än biologisk mångfald inte finns. Inom alla politik- och verksamhetsområden behöver olika aspekter, resurser och behov alltid vägas mot varandra.

Flera skogligt aktiva intressegrupper har starka önskemål om helt andra politiska avvägningar. De har bestämda uppfattningar om våra skogar och vad de ska användas till, och hur ansvaret mellan staten och skogsägarna ska fördelas. Men just eftersom det är våra skogar behöver samhället förstå och respektera drivkrafterna hos oss och resten av de 330 000 enskilda skogsägare som fattar besluten om skogens skötsel. Både för att klara naturvården och för att klara råvaran som krävs för göra samhällsomställningen till en bioekonomi möjlig.

Vi vill värna den politik som gett oss den positiva utveckling vi byggt upp under flera decennier. Det är avgörande att myndighetsutövningen passar in i de politiska modeller och rättsprinciper som bygger på demokratiskt fattade beslut. Tillämpningen och utformningen av artskyddsförordningen och hanteringen av nyckelbiotoperna måste därför förändras.

Vi uppmanar härmed regeringen att återställa rättssäkerheten för Sveriges skogsägare genom att klargöra för statsförvaltningen att skogspolitiken ligger fast, och att det delade ansvaret mellan samhället och skogsägarna förutsätter ömsesidigt förtroende och respekt.

Sven Erik Hammar, ordförande LRF Skogsägarna

Lena Ek, ordförande Södra

Karin Perers, ordförande Mellanskog

Gunnar Heibring, ordförande Norrskog

Torgny Hardselius, ordförande Norra skogsägarna